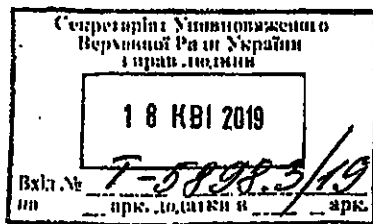

Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини
Денісовій Л.Л.

Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008

Ткаченко Олександра Васильовича,
тел. [REDACTED]

1. 02.06.2016р. Верховною радою України було прийнято Закон «Про судоустрій і статус суддів» №1402 – VIII.

Порядок і розмір суддівської винагороди встановлювався статтею 135 Закону, Частиною 1 якої було передбачено, що суддівська винагорода регулюється лише Законом №1402 та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами.

Проте пунктами 22,23 Прикінцевих та перехідних положень Закону №1402 передбачено, що до проходження кваліфікаційного оцінювання(ст.83 Закону №1402) суддя отримує суддівську винагороду, визначену не Законом №1402, а іншим Законом, а саме Законом "Про судоустрій і статус суддів", 2010 року.

Внаслідок включення вказаних пунктів до Прикінцевих та перехідних положень Закону №1402, судді місцевих судів в 2017 році та 2018 році були позбавлені права на дві третини суддівської винагороди, в порівнянні з суддями, які отримують винагороду у відповідності до Закону "Про судоустрій і статус суддів" 2016р., а не Закону "Про судоустрій і статус суддів" 2010р.

Проте, відповідно до статті 52 Закону України всі судді, незалежно від часу обрання їх на посаду, мають єдиний статус, здійснюють правосуддя від імені України(іноді у складі одної колегії) і несуть рівноцінну відповідальність за прийняті рішення.

Таким чином, пунктами 22,23 Прикінцевих та перехідних положень Закону №1402 порушуються права суддів, передбачені Конвенцією з прав людини та частиною 2 статті 23 Загальної декларації прав людини "Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю.",

Більш того, Загальна декларація прав людини визнавалась(принаймні так відверто не порушувалась) навіть при комуністичному режимі, в УРСР. А в демократичній Україні, діючи влада, разом з лояльними до неї суддями, вдаючи що не розуміють змісту цієї норми, продовжують порушувати гарантії незалежності основної частини суддівського корпусу.

2. Право на справедливий суд в Україні з часу проголошення її незалежності забезпечувалося шляхом розвитку принципу незалежності суддів у законах України "Про статус суддів" від 15 грудня 1992 року № 2862-ХІІ, "Про судоустрій України" від 7 лютого 2002 року № 3018-ІІІ та Законі № 2453, в яких послідовно закріплювалися самостійність суддів, свобода неупередженого вирішення судових справ відповідно до внутрішнього переконання суддів та їх належне матеріальне забезпечення.(Рішення Конституційного суду України від 8 червня 2016 року № 4-рп/2016)

Частиною 2 статті 44 Закону України "Про статус суддів" від 15 грудня 1992 року № 2862-ХІІ суддям місцевого суду було гарантовано, що розмір їх окладу не може бути меншим ніж оклад судді Верховного суду ніж в 1,6 разів.

В Рішенні від 22 травня 2008 року Конституційний суд України, визнавши неконституційним скасування Верховною радою частини другої статті 44 Закону «Про статус суддів», дійшов висновку, що саме таке співвідношення (1 до 1,6) в розмірі окладів суддів запроваджене для реалізації і утвердження гарантій незалежності суддів. І цей порядок є своєрідним механізмом, що стримує і не допускає значних диспропорцій в оплаті праці суддів різних рівнів.

В Законі України «Про судоустрій і статус суддів» 2010 року, було досягнуто ще більш демократичний рівень єдиного статусу всіх суддів, і суддям місцевого суду було гарантовано, що розмір їх окладу не може бути меншим ніж у 1,3 рази чим розмір окладу судді Верховного суду.

В рішенні по справі № 1-8/2016 Конституційний Суд України зазначив, що закони, інші правові акти або їх окремі положення, визнані неконституційними, не можуть бути прийняті в аналогічній редакції, оскільки рішення Конституційного Суду України є "обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені" (частина друга статті 150 Конституції України). Повторне запровадження правового регулювання, яке Конституційний Суд України визнав неконституційним, дає підстави стверджувати про порушення конституційних приписів, згідно з якими закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8 Основного Закону України).

Діюча Верховна рада, виконуючи конституційні приписи щодо недопущення диспропорцій в окладах суддів різних рівнів, також додержалась встановленого співвідношення між окладами суддів в розмірі 1,3, визначивши розміри їх Законі «Про забезпечення права на справедливий суд» 2015р, яким внесено зміни до Закону 2010 року.

Рішенням від 3 червня 2013 року № 3-рп/2013 Конституційний Суд України визначив, що будь-яке зниження рівня гарантій незалежності суддів суперечить конституційній вимозі неухильного забезпечення незалежного правосуддя та права людини і громадянина на захист прав і свобод незалежним судом, оскільки призводить до обмеження можливостей реалізації цього конституційного права, а отже, суперечить частині першій статті 55 Конституції України (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини)

Проте в Законі №1402, були порушені конституційні приписи щодо недопустимості значних диспропорцій в оплаті праці суддів різних рівнів.

Збільшуючи розміри посадових окладів суддів в Законі №1402, в порівнянні з прийнятим нею ж законом «Про забезпечення права на справедливий суд», Верховна рада, шляхом нерівного ставлення до суддів різних інстанцій, порушила гарантії незалежності суддів місцевих судів.

Частиною 3 Статтею 135 Закону співвідношення між розмірами окладів суддів місцевих судів та суддів Верховного суду, замість 1 до 1,3 встановлено 1 до 3,1 (30 до 94(75x1,25)), з урахуванням регіонального коефіцієнту 1,25(ч.4 ст.135 Закону).

3. Застосування регіонального коефіцієнту 1,25(ч.4 ст.135 Закону) також суперечить ч.2 ст.23 Загальної декларації прав людини, яка забороняє нерівну оплату праці за рівноцінну роботу за будь-якою ознакою. В даному випадку ознака - це адміністративно-територіальне розміщення місця роботи судді.

При цьому, вважаємо що регіональний коефіцієнт встановлений штучно, оскільки при врегулюванні розміру суддівської винагороди такий коефіцієнт не застосовувався і в його запровадженні немає ніякої об'єктивної необхідності.

Запровадження регіонального коефіцієнту є спробою певною мірою приховати диспропорцію між розмірами окладів суддів місцевого та Верховного судів та зменшити

відверто очевидно дискримінаційне співвідношення між окладами – 3,1, до менш, на думку авторів цієї норми, очевидного співвідношення – 2,5.(30 до 75)

4. У п. 3.7 «Покращення фінансування суддів та системи правосуддя» Пояснювальної записки до проекту діючого Закону України "Про судоустрій і статус суддів" зазначено, що закріплення більш суворих норм щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та спрощення процедури їх звільнення запроваджується з одночасним підвищенням рівня грошового забезпечення суддів.

Однак "одночасність" в Записці стосувалась лише закріплення більш суворих норм відповідальності, а щодо «Покращення фінансування суддів.. », то "одночасність" означала "поступовість" підвищення базових розмірів посадового окладу судді до 30, 50 та 75 мінімальних заробітних плат залежно від рівня суду.

Приєм, повністю запозичений з попередньої судової реформи, що згідно тверджень діючою влади, а саме Постанови ВР України від 27 лютого 2014 року № 799, повністю зруйнувала гарантії самостійності судової влади та незалежності суддів.

Так, поступове підвищення витрат бюджетних коштів дійсно може бути виправдано скрутним економічним становищем держави, але якщо тільки воно не застосовується вибірково.

На відміну від того, що було заявлено в Пояснювальній записці, поступовість не була застосовувана до суддів Верховного суду, членів ВККС та ВРП, до цієї категорії була відразу застосована одночасність. Не враховувався економічний стан країни і при створенні владою групи так званих "топ-менеджерів".

При цьому для всіх інших суддів, абсолютну більшість яких складають судді місцевих судів, було запроваджено лише закріплення більш суворих норм щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та спрощення процедури їх звільнення, а покращення відкладалось.

Водночас судді були поділені на добросовісних і недобросовісних, на компетентних та некомпетентних. Таке антиконституційне "ноу-хау"(безпрецедентність, унікальність) не дозволяла собі жодна влада в Україні.

Більш того, для суддів першої інстанції таке "покращення" виявилось навіть фактичним зменшенням розміру винагороди.

Рішенням КС України від 4 грудня 2018 року № 11-р/2018 у справі № 1-7/2018(4062/15) встановлено, що належним рівнем суддівської винагороди є винагорода виходячи з окладу в 15 мінімальних заробітних плат, а співвідношення між окладами суддів місцевого та Верховного судів, відповідно повинно складати 1 до 1,3, тобто 20 мінімальних заробітних плат.

30 прожиткових мінімумів в гривневому еквіваленті, які в черговий раз було наобіцяно черговою владою, наразі становить менше ніж 15 мінімальних заробітних плат, і ще невідомо чи будуть взагалі виплачуватися ці 30 прожиткових мінімумів.

І разом з тим, знову повторююсь, суддям Верховного суду винагорода збільшена відразу в декілька разів. Це вже не просто нерівне відношення, це середньовіччя - поділ суддів на "панів" і "холопів", чого не має в жодній демократичній країні.

6. Європейський суд з прав людини, в рішенні по справі Олександр Волков проти України(п.169), вказав, що вислів «згідно із законом» означає, крім іншого, відповідність цього закону принципів верховенства права.

Тобто відповідність принципам верховенства права, це ознака не тільки судового рішення, а також законів, указів та постанов, які приймаються органами законодавчої та виконавчої влади.

Конституційного суд України в рішенні N 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 року зазначив, що згідно із статтею 8 Конституції в Україні визнається і діє принцип

верховенства права. Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України.

Таке розуміння права не дає підстав для його отождолення із законом, який іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи.

В Рішенні № 9-рп/2012 від 12.04.2012 Конституційний суд проголошує: "Рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (статтях 14, 26), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 14), Протоколі № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 1), ратифікованих Україною та у Загальній декларації прав людини 1948 року".

Верховний суд України також, оцінюючи пункти 22,23 та 25 Закону №1401, наголосив, що вони є дискримінаційними та суперечать статтям 22 та 24 Конституції України, оскільки судді, маючи єдиний статус, ставляться в нерівне становище(п.4 Пленуму від 01 червня 2016 року)

Таким чином, Верховна рада України, дискримінаційним шляхом, нехтуючи конституційними принципами національної правової системи України та фундаментальними цінностями світового співтовариства, позбавила абсолютну більшість представників судової влади - суддів місцевого суду, права на отримання суттєвої частини належної їм суддівської винагороди за здійснення правосуддя, що є неприпустимим в демократичній державі і не може мати будь-якої легітимної мети.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини у рамках здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина та захистом прав кожного на території України і в межах її юрисдикції запобігає будь-яким формам дискримінації та здійснює заходи щодо протидії дискримінації, а саме: вносить пропозиції щодо вдосконалення законодавства про запобігання та протидію дискримінації, застосування та припинення позитивних дій.

На підставі викладеного, враховуючи триваючу десятиріччями дискримінацію суддів першої інстанції, що є неприйнятним в державі, яка декларує себе як демократична,

ПРОШУ:

Внести до Верховної ради України пропозиції щодо внесення до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» №1402-VIII таких змін:

1. Виключити з Розділу XII Закону «ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ» пункти 22, 23, 24, 25.

2. Виключити із статті 135 Закону частину 4 (щодо регіональних коефіцієнтів).

3. Привести частини 3 та 4 статті 135 Закону у відповідність до досягнутого рівня незалежності та рівності суддів та встановити розміри посадових окладів суддів у такій пропорції:

- 1) судді місцевого суду – 1;
- 2) судді апеляційного суду – 1,1;
- 3) судді спеціалізованого суду - 1,2;
- 4) судді Верховного Суду – 1,3.

Суддя, Заступник Голови господарського суду
Миколаївської області

О. В. Ткаченко

